

Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення

Адміністративна відповідальність являє собою застосування уповноваженими органами й посадовими особами адміністративних стягнень до суб'єктів, винних у вчиненні адміністративного проступку в галузі охорони навколишнього природного середовища, природокористування. Ця відповідальність є оперативним засобом реагування на екологічні правопорушення, для її застосування не вимагається підрахунку збитків. Адміністративні екологічні правопорушення визначені у главі 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Ці правопорушення згруповані, переважно за галузевою ознакою, а саме:

- земельні правопорушення (статті 52 - 56);
- правопорушення в галузі використання й охорони надр (статті 57 - 58);
- водні правопорушення (статті 59 - 62);
- лісові правопорушення та порушення вимог щодо випалювання рослинності, захисту рослин (статті 63 -77-1, 83-1);
- правопорушення в галузі охорони атмосферного повітря (статті 78-79, 84);
- правопорушення в галузі використання й охорони тваринного й рослинного світу (статті 77-1, 83-1, 85-90, 91).

Окрему групу складають правопорушення, пов'язані з недотриманням екологічних вимог при проектуванні, розміщенні, будівництві, реконструкції та прийнятті в експлуатацію об'єктів або споруд, створенні біотехнологій, у процесі експлуатації транспортних та інших пересувних засобів, поводженні з відходами, пестицидами, агрохімікатами, токсичними речовинами, у процесі впровадження відкриттів, винаходів, корисних моделей, промислових зразків, раціоналізаторських пропозицій, нової техніки, технологій і систем, речовин і матеріалів (статті 79-1 - 83, 90-1, 91-3). Також передбачена адміністративна відповідальність за перевищення лімітів і нормативів використання природних ресурсів (стаття 92-2) та відмову від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації (стаття 91-4).

Залежно від характеру, змісту та виду екологічного правопорушення, відповідно до статті 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення, можуть застосовуватися такі адміністративні стягнення: попередження, штраф, оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права полювання).

Попередження як захід адміністративного стягнення виноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках попередження фіксується іншим установленим способом.

Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України.

На практиці штраф є самим розповсюдженим видом адміністративної відповідальності за екологічні правопорушення.

Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім

об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмета.

Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України. Важливо зазначити, що конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання та бойових припасів не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права полювання), застосовується на строк до трьох років за грубе або систематичне порушення порядку користування цим правом. Позбавлення права полювання не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Справи про адміністративні правопорушення розглядаються, як правило, відповідно до протоколів про адміністративне екологічне правопорушення, складених уповноваженими органами (стаття 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення). У такому протоколі має зазначатися: дата й місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу порушника; місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення порушника; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі. Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка вчинила адміністративне правопорушення; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами. У разі відмовлення особи, яка вчинила правопорушення, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка вчинила правопорушення, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання (стаття 256 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Протокол надсилається органів (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Протокол не складається в разі вчинення адміністративних екологічних правопорушень, передбачених статтями 70, 73, 77, частинами першою та третьою статті 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення. У цих випадках штраф накладається і стягується, а попередження оформлюється на місці вчинення правопорушення. Якщо порушник оспорує стягнення, що на нього накладається за вчинення правопорушення, то складається протокол про адміністративне правопорушення.

Справи про екологічні адміністративні правопорушення розглядають у межах своїх повноважень:

- судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів - справи про адміністративні правопорушення, передбачені частинами другою, четвертою та п'ятою статті 85, статтями 85-1, 88-88-2, 90, 91 Кодексу України про адміністративні правопорушення;
- органи державного геологічного контролю-справи про порушення законодавчих та інших нормативних актів, які встановлюють порядок, правила та вимоги щодо

проведення робіт по геологічному вивченню надр України (статті 57, 58 Кодексу про адміністративні правопорушення);

- органи, установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби - справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 78, 80-83, 90-1 Кодексу про адміністративні правопорушення;

- органи земельних ресурсів - справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства в галузі використання й охорони земель та порядку регулювання земельних відносин (статті 52, 53, 53-1, 53-2, 54, 55, 56 цього Кодексу);

- спеціально уповноважені органи виконавчої влади у сфері захисту рослин - справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства про захист рослин (стаття 83-1 Кодексу про адміністративні правопорушення);

- органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі водного господарства розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням правил використання, охорони водних ресурсів (статті 59, 60, 61 (за винятком випадків забруднення та вичерпання підземних вод або порушення водоохоронного режиму на водозборах, яке спричинило забруднення цих вод);

- органи рибоохорони - справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням правил рибальства й охорони рибних запасів, передбачені частиною третьою статті 85, статтями 86-1, 91-2 цього Кодексу;

- органи лісового господарства - справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 49, 63-70, 73, 75, 77 цього Кодексу;

- органи мисливського господарства - справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням правил ведення мисливського господарства і полювання, передбачені частиною першою статті 85, статтями 91-2 цього Кодексу;

- органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі екології та природних ресурсів України - справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 52-55, 57-74, 76-77-1, статтею 78 (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм), статтями 78-1-79-1 та статтями 80-83 (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм), частинами першою та третьою статті 85, статтями 86-1, 87, статтею 89 (щодо диких тварин), статтею 90-1 (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм), статтями 91-1-91-4 Кодексу про адміністративні правопорушення.

Стягнення застосовуються відповідно до рішень, що приймаються уповноваженими органами, у порядку, що встановлений адміністративним законодавством.